

Sygn. akt IV CSK 379/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa S. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
przeciwko M. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 6 kwietnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 30 grudnia 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

1) oddala skargę kasacyjną;

2) zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódka S. sp. z o.o. w P. wniosła o zasądzenie od pozwanej M. S. kwoty 140.860,35 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 lipca 2014 roku do dnia

zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że dochodzi odszkodowania na podstawie art. 160 ust. 3 Prawa upadłościowego i naprawczego, albowiem pozwana wykonując nieprawidłowo obowiązki syndyka M. sp. z o.o. wyrządziła szkodę poprzez wszczęcie egzekucji nienależnej wierzytelności.

Wyrokiem z dnia 19 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w G. oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 3 617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach oraz rozważaniach:

Postanowieniem z dnia 2 marca 2004 r. Sąd Rejonowy w G. XX Wydział Gospodarczy w G. ogłosił upadłość M. sp. z o. o. w G., obejmującą likwidację majątku upadłego, wyznaczając pozwaną M. S. jako syndyka masy upadłości

W pozwie wniesionym w dniu 11 października 2008 roku pozwana, jako syndyk masy upadłości M. sp. z o.o., domagała się zasądzenia od S. sp. z o.o. kwoty 1.398.061,17 zł wraz z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu tytułem kwot zatrzymanych jako kaucja gwarancyjna na okres gwarancji. Wyrokiem z dnia 8 lutego 2012 r. w sprawie IX GC (...) Sąd Okręgowy w G. uwzględnił żądanie syndyka i zasądził od S. sp. o.o. kwotę 1 399 715, 31 zł z ustawowymi odsetkami od kwot: 1 369 300,92 zł. od dnia 3 października 2006 r. oraz 30 414,39 zł od dnia 16 maja 2007 r. – do dnia zapłaty oraz koszty procesu.

Wyrokiem z dnia 18 lipca 2012 r., wydanym w sprawie I ACa (...), Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko Sądu Okręgowego w zakresie zasadności powództwa o zwrot kaucji długoterminowej po upływie okresu udzielonej gwarancji na wykonane prace. Według Sądu, pozwana nie zdołała wykazać, aby zaspokoiła roszczenie powódki o zwrot tej kaucji w jakiegokolwiek części. Niewątpliwym było w sprawie, że pozwana przekazała powódce kwotę 850 000 zł., niemożliwym było jednak ustalenie z jakiego tytułu pozwana przekazała tę kwotę. W sytuacji, gdy strony pozostawały w stałych

stosunkach gospodarczych, to na pozwanej zgodnie z art. 6 k.c. spoczywał obowiązek wykazania, że kwotę zapłacono tytułem kaucji gwarancyjnej. W sytuacji wielości długów wobec tego samego wierzyciela i braku wyraźnego wskazania przez dłużnika, który z długów chce zaspokoić, spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów na poczet najdawniej wymagalnego.

W dniu 10 września 2012 r. Sąd Apelacyjny w (...) nadał klauzulę wykonalności wyrokowi Sądu Okręgowego w G. z dnia 8 lutego 2012 r. i wyrokowi Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 lipca 2012 r. W dniu 3 października 2012 r. wpłynął do Komornika przy Sądzie Rejonowym w W. wniosek syndyka masy upadłości spółki M. spółki z o.o., datowany na dzień 18 września 2012 r., o wszczęcie egzekucji przeciwko S. sp. z o.o. na podstawie wyżej opisanego tytułu wykonawczego. Syndyk wnosił o wyegzekwowanie kwoty 1 399 715,31 zł tytułem należności głównej, odsetek i kosztów procesu oraz kosztów w postępowaniu egzekucyjnym. W dniu 3 października 2012 r. Komornik sporządził zawiadomienie o wszczęciu egzekucji, które zostało doręczone S. w dniu 8 października 2012 r. Przed otrzymaniem tego zawiadomienia S. sp. z o.o. dokonała dobrowolnej zapłaty na rzecz wierzyciela kwoty 1.047.255,31 złotych. Po otrzymaniu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji powódka wystąpiła do komornika o wstrzymanie czynności egzekucyjnych oraz wystąpiła z powództwem p pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Przedstawiła też Komornikowi pismo z dnia 4 października 2012 r. skierowane do sędziego komisarza stanowiące zgłoszenie wierzytelności wraz z oświadczeniem o potrąceniu. Do pisma tego dołączono dowody potwierdzenia zapłaty w dniu 5 października 2012 r. należności zasądzonych w sprawie IX GC (...) Sądu Okręgowego w G..

Pismem z dnia 5 października 2012 r. S. powiadomiła pełnomocnika syndyka o wpłatach dokonanych w tym samym dniu. Pismem z dnia 8 października 2012 r. pełnomocnik syndyka wniósł o ograniczenie egzekucji o kwotę dokonanych przez dłużnika wpłat i wyegzekwowanie pozostałych należności.

Komornik dokonał 5 i 10 października 2012 r. zajęcia wierzytelności przysługujących spółce S. od innych podmiotów, przeprowadził egzekucję i obciążył

dłużnika kosztami postępowania egzekucyjnego w kwocie 89 360,35 zł. i 1 800 zł. Wyegzekwowane kwoty przekazał na rzecz wierzyciela – syndyka masy upadłości M. sp. z o.o. w dniu 19 października 2012 r. W dniu 12 października 2012 r. pełnomocnik syndyka zwrócił S. sp. z o.o. kwotę 1 067 072,31 zł.

W dniu 8 stycznia 2013 r., w ostatnim dniu ustawowego terminu, spółka S. skierowała do Sądu Apelacyjnego w (...) skargę o wznowienie postępowania w sprawie I ACa (...). W uzasadnieniu skargi wnoszący powołał się na to, że w dniu 8 października 2012 r. uzyskał z R. S.A. potwierdzenie przelewu, z którego wynika, że w dniu 30 lipca 2002 r. S. zapłaciła na rzecz M. sp. z o.o. kwotę 850 000 zł. tytułem zwrotu kaucji gwarancyjnej. W roku 2009, w czasie trwania postępowania w sprawie IXGc (...), Bank odmówił wystawienia takiego potwierdzenia. W toku postępowania wznowieniowego (sygn. akt IACa (...)) S. sp. z o.o. złożyła zestawienie dokumentów zaksięgowanych datowane na 15 marca 2013 r. bez danych osoby wprowadzającej z którego wynika, że kwota 850 000 zł została rozliczona jako kaucje gwarancyjne w kwotach 830 117,98 zł i 19 882,02 zł z kontem należności z tytułu kaucji – S. sp. z o.o. Wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2013 r. Sąd Apelacyjny w (...) uwzględnił skargę o wznowienie postępowania i zmienił swój wyrok z dnia 18 lipca 2012 r. w ten sposób, że obniżył zasądzoną przez Sąd Okręgowy w G. kwotę 1.399.715,31 złotych do kwoty 549.715,31 złotych, oddalając powództwo o kwotę 850.000 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 3 października 2006 r., i zasądził od syndyka masy upadłości spółki M. spółki z o.o. kwotę 1.495.860,04 złotych tytułem zwrotu wyegzekwowanej części należności głównej oraz kwotę 60.922,81 złotych tytułem części wyegzekwowanych kosztów procesu. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Apelacyjny stwierdził, że pozwany wykazał przy pomocy nowego dowodu, ocenionego ponownie wraz z całością zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, że zwrócił powódce sporną kwotę 850 000 zł. właśnie z tytułu przedmiotowej kaucji gwarancyjnej. Potwierdził to ostatecznie przedłożony dowód przelewu z dnia 30 lipca 2002 r., wskazujący na tytuł płatności tej kwoty. Kwota ta jest nieprzypadkowa i wynika z oczywistej korelacji z wysokością otrzymanej kilka dni wcześniej gwarancji ubezpieczeniowej do takiej wysokości na cały okres gwarancyjny.

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie VII Gc (...), prowadzonej początkowo z powództwa przeciwegzekucyjnego przekształconego w pozew o zasądzenie zwrotu wyegzekwowanego świadczenia w kwocie 1.488.916,67 zł., Sąd Okręgowy w B. zasądził od syndyka na rzecz S. sp. z o.o. kwotę 91 160,35 zł., oraz wobec cofnięcia pozwu umorzył postępowanie w pozostałym zakresie oraz zasądzone od syndyka na rzecz S. sp. z o.o. kwotę 49 700 zł. kosztów procesu. W uzasadnieniu tego wyroku wskazano, że kwota ta stanowi równowartość wyegzekwowanych od S. kosztów postępowania egzekucyjnego, że syndyk jako wierzyciel w sprawie IV Gc (...) i I ACa (...) popierał egzekucję kwoty 850 000 zł., która, jak wykazało przeprowadzone postępowanie, nie powinna się toczyć. Egzekwowana wierzytelność była bowiem nienależna, o czym wierzyciel wiedział i nie cofnął wniosku egzekucyjnego, pomimo wniosku dłużnika z dnia 9 października 2012 r. o wstrzymanie czynności egzekucyjnych, złożonego w trybie 822 k.p.c., doprowadzając do ponownego wyegzekwowania przez Komornika raz już zapłaconej przez dłużnika wierzytelności. Takie postępowanie Sąd Okręgowy ocenił przez pryzmat zawinionego postępowania wierzyciela, za które ponosi on odpowiedzialność na podstawie art. 415 k.c. Zdaniem tego Sądu, sprawca musi mieć świadomość zarówno tego, że swym działaniem wyrządzi szkodę jak i tego, że nie miał podstaw do takiego działania. W analizowanej sprawie pozwany od 30 lipca 2002 r. był w posiadaniu dokumentu potwierdzającego spłatę przez S. sp. z o.o. kaucji gwarancyjnej 850 000 zł., a mimo to doprowadził do egzekucji nienależnego mu, nie istniejącego w chwili wniesienia pozwu i w chwili egzekucji świadczenia oraz do obciążenia znacznymi kosztami egzekucji S. sp. z o.o.

Postanowieniem z dnia 10 grudnia 2013 r. zatwierdzono ostateczny plan podziału funduszy masy upadłości M. sp. z o.o. sporządzony na dzień 30 września 2013 r. Plan ten nie obejmował kwot zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w B. w sprawie VII Gc (...), który został wydany później i plan ten nie został zmieniony w zakresie kwot zasądzonych tym wyrokiem. Postanowieniem z dnia 21 lutego 2014 r. Sąd Rejonowy w G. stwierdził zakończenie postępowania upadłościowego M. sp. z o.o.

Pismem z dnia 7 lipca 2014 r. powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty dochodzonej pozwem w terminie 7 dni od otrzymania pisma. Pismo to zostało doręczone pozwanej w dniu 9 lipca 2014 r. Pozwana odmówiła zapłaty.

W ocenie Sądu Okręgowego, roszczenie powoda nie jest zasadne. Powód domagał się zapłaty odszkodowania w kwocie 140 860, która została zasądzona wyrokiem z dnia 20 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w B. od syndyka masy upadłości M. sp. z o.o. Sąd Okręgowy w G. nie uznał się za związany sentencją oraz podstawami rozstrzygnięcia wyroku wydanego w dniu 20 grudnia 2013 r. w sprawie VII Gc (...) Sądu Okręgowego w B..

Postępowanie przed Sądem Okręgowym w B. prowadzone było między S. sp. z o.o. i syndykiem masy upadłości M. sp. z o.o. Zatem za zobowiązania, wynikające z wyroku z dnia 20 grudnia 2013 r., wydanego przez Sąd Okręgowy w B., odpowiada upadły – masa upadłości upadłego M. sp. z o.o. To na jej rachunek zobowiązania te zostały zaciągnięte. Wprawdzie stroną tego postępowania był syndyk masy upadłości ale jako podmiot uprawniony wyłącznie do reprezentowania masy upadłości. W konsekwencji więc prawomocność materialna i formalna z jakiej korzysta wyrok z dnia 20 grudnia 2013 r. nie odnosi się do stron i podstawy faktycznej powództwa w tej sprawie skoro stroną pozwaną w tej sprawie nie jest syndyk masy upadłości (postępowanie upadłościowe zostało zakończone w lutym 2014 r.) lecz pozwana M. S. jako osoba fizyczna.

Z art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2015 r. jedn. tekst Dz. U. 2015.233 – dalej jako p.u.i.n.) wynika, że syndyk odpowiada za szkodę wyrządzoną wskutek nienależytego wykonania obowiązków, a więc za czyn własny, a nie zobowiązanie – dług wchodzący do masy upadłości. Podstawę prawną odpowiedzialności syndyka stanowią przepisy o czynach niedozwolonych (art. 415 i następne k.c.). Dla przyjęcia odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 415 k.c. koniecznym jest równoczesne spełnienie przesłanek jego stosowani, czyli istnienie winy, szkody i normalnego związku przyczynowego między nimi. Brak którejkolwiek z tych przesłanek uchyla odpowiedzialność odszkodowawczą z tytułu czynu niedozwolonego. Tak właśnie jest, gdy chodzi o odpowiedzialność za szkodę w

zakresie kwoty 49 700 zł z tytułu kosztów postępowania w sprawie VII Gc (...), gdyż brak związku przyczynowego pomiędzy szkodą i zachowaniem pozwanej.

Sąd Okręgowy uznał, że nie jest też zasadne roszczenie odszkodowawcze powoda w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego Km (...) Komornika przy Sądzie Rejonowym w W. w kwocie 89 360,35 zł., odpowiadającej wyegzekwowanym kosztom egzekucji i kwocie 1 800 zł. odpowiadającej wyegzekwowanym kosztom zastępstwa adwokackiego w tym postępowaniu albowiem z ustalonych okolicznościach faktycznych wynika, że wszczęcie w dniu 3 października 2012 r. egzekucji i dalsze jej prowadzenie, a w konsekwencji obciążenie S. kosztami egzekucyjnymi było uzasadnione. Wobec tego pozwanej, wykonującej obowiązki syndyka, nie można przypisać niedołożenia należytej staranności w wykonywaniu obowiązków syndyka, a tym bardziej winy umyślnej polegającej na świadomym wszczęciu egzekucji świadczenia nienależnego.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 30 grudnia 2015 r. oddalił w całości apelację, jaka wniosła powodowa spółka od wyroku Sądu pierwszej instancji. Odnosząc się do zarzutu zarzuca naruszenie prawa procesowego, tj. art. 365 § 1 k.p.c. w zakresie związania Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie, rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego w B. w sprawie VII GC (...). Sąd Apelacyjny wskazał, że związanie sądu prawomocnym orzeczeniem, zapadłym w innych sprawach, na podstawie art. 365 § 1 k.p.c. występuje zatem w zasadzie przy tożsamości nie tylko przedmiotowej, ale i podmiotowej tych spraw. W okolicznościach niniejszej sprawy nie może być mowy o tożsamości stron tego postępowania oraz sprawy toczącej się przed Sądem Okręgowym w B. w sprawie VII GC (...). Pozwanym w tej ostatniej sprawie był syndyk masy upadłości M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W toczącej się natomiast sprawie przed Sądem, który wydał zaskarżony wyrok, pozwaną jest osoba fizyczna, która w latach 2004 – 2014 pełniła funkcję syndyka spółki M.. Dlatego wyrok Sądu Okręgowego w B. w sprawie VII GC (...) dla toczącego się postępowania w niniejszej sprawie nie ma znaczenia prejudycjalnego. Orzeczenie to bowiem zapadło pomiędzy innymi stronami (w znaczeniu materialnoprawnym), niż te, które toczą niniejszy spór.

Sąd Apelacyjny uznał za niezasadny zarzut naruszenia art. 415 k.c. w zw. z art. 365 § 1 k.p.c. jak również zarzut naruszenia art. 160 ust. 3 p.u.i.n. w zw. z art. 179 p.u.i.n. Dopiero uzyskanie przez powoda w dniu 8 października 2012 r. z R. SA dokumentu przelewu z dnia 30 lipca 2002 r. wyjaśniło tytuł tej operacji finansowej. Stąd też, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie jest uprawniony wniosek, w świetle tak dalece istotnych wątpliwości co do charakteru i podstawy przelewu kwoty 850 000 zł w dniu 30 lipca 2002 r., jakoby syndyk masy upadłości M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością miał świadomość, że kwota jest masie nienależna, a co ważniejsze, mimo takiej wiedzy, prowadził i popierał egzekucję świadczeń masie upadłości nienależnych.

Powód postrzega odpowiedzialność pozwanej w jej wiedzy o nienależnym masie upadłości świadczeniu w postaci kaucji gwarancyjnej w wysokości 850 000 zł, wnioskowanej głównie z treści uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w B. w sprawie VII GC (...). Stwierdzenie takie nie znajduje zdaniem Sądu Apelacyjnego potwierdzenia w materiale dowodowym zgromadzonym w niniejszej sprawie. Trzeba bowiem zauważyć, że kwestia powyższej kwoty była przedmiotem licznych postępowań w latach 2009 – 2013 przed Sądem Okręgowym w G., Sądem Apelacyjnym w (...), a także przed Sądem Najwyższym. Kwestia zasadności żądania syndyka w zakresie omawianej kwoty była sporna i co niezwykle istotne, syndyk uzyskał prawomocne rozstrzygnięcie dla masy upadłości pozytywnie odnoszące się do jego roszczenia, które stało się podstawą tytułu wykonawczego i przedmiotem egzekucji. Dopiero wznowienie postępowania w sprawie I ACa (...) Sądu Apelacyjnego w (...), na podstawie dokumentu uzyskanego przez powoda w dniu 8 października 2012 r., a dotyczącego zdarzeń z 30 lipca 2002 r., doprowadziło do oddalenia powództwa syndyka w zakresie żądania zapłaty kwoty 850 000 zł.

Sąd Apelacyjny uznał, że działania pozwanej jako syndyka masy upadłości były zgodne z celem postępowania upadłościowego, jakim jest w art. 179 p.u.i.n. optymalne wykorzystanie majątku upadłego dla zaspokojenia wierzycieli w jak najwyższym stopniu.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i wnioski Sądu Okręgowego w zakresie przebiegu postępowania egzekucyjnego z wniosku syndyka masy upadłości M.

spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w sprawie Km (...), ze szczególnym uwzględnieniem zbieżności czasowych czynności stron tego postępowania. Jak bowiem wynika z trafnych ustaleń Sądu pierwszej instancji, wierzyciel niezwłocznie zareagował na spełnienie części egzekwowanego roszczenia, wnioskując o ograniczenia egzekucji (k. 77 akt postępowania egzekucyjnego Km (...)). Nie sposób zatem w działaniu syndyka dopatrzyć się braku należytej staranności w rozumieniu art. 179 p.u.i.n., jak też zawinionego działania w celu wyrządzenia powodowi szkody. W konsekwencji nie sposób dopatrzyć się w czynnościach pozwanej podstawy do odpowiedzialności z myśl art. 160 ust. 3 p.u.i.n.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego powódka spółka S. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. wniosła skargę kasacyjną, w której zarzuciła naruszenie art. 160 ust. 3 p.u.i.n. q zw. z art. 179 p.u.i.n. i art. 415 k.c. i art. 361 § 1 k.c. a także art. 365 § 1 k.p.c. przez błędną wykładnię i jego niezastosowanie oraz art. 382 w zw. z art. 391 § 1, 328 § 2 k.p.c. przez niewskazanie przez Sąd Apelacyjny stanu faktycznego, jaki był podstawą rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pomimo nadania w skardze kasacyjnej zasadniczego znaczenia naruszeniu art. 382 k.p.c., z uzasadnienia tej podstawy kasacyjnej wynika w istocie, że skarżący ma zastrzeżenia do konstrukcji uzasadnienia orzeczenia Sądu drugiej instancji, o czym świadczy nie tylko wymienienie art. 328 § 2 k.p.c. obok art. 382 k.p.c., ale także zarzuty dotyczące braku wskazania w tym uzasadnieniu „fragmentu dotyczącego ustaleń faktycznych” oraz podstawy rozstrzygnięcia.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że art. 328 § 2 k.p.c. może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną w tych wyjątkowych wypadkach, gdy uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji zawiera braki uniemożliwiające dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadziły do wydania orzeczenia, co uniemożliwia przeprowadzenie kontroli kasacyjnej. Tylko bowiem wówczas stwierdzone wady mogą mieć wpływ na wynik sprawy (por. np. wyrok z dnia 9 maja 2013 r., II UK 301/12, nie publ.; (por. np. wyroki z dnia 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10, nie publ.; z dnia 18 kwietnia 2012 r., II PK 197/11, nie publ.; z dnia 3 października 2012 r., II PK 64/12, nie publ.).

Odpowiednie stosowanie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oznacza, że uzasadnienie orzeczenia tego sądu nie musi zawierać wszystkich elementów przewidzianych dla uzasadnienia sądu pierwszej instancji, to jednak powinno mieć ustaloną podstawę faktyczną i prawną rozstrzygnięcia. Jeżeli sąd drugiej instancji podziela ocenę dowodów sądu pierwszej instancji, to nie ma obowiązku ponownego przytaczania w uzasadnieniu przyczyn, dla których określonym dowodom odmówiono wiarogodności i mocy dowodowej. Wystarczy wówczas stwierdzenie, że podziela argumentację zamieszczoną w uzasadnieniu orzeczenia sądu pierwszej instancji, w którym poszczególne dowody zostały wyczerpująco omówione, a także, iż traktuje ustalenia tego sądu, jako własne. Może również odwołać się do oceny prawnej sądu pierwszej instancji, jeżeli w pełni ją akceptuje i uznaje za wystarczającą. Sąd drugiej instancji obowiązany jest zamieścić w uzasadnieniu takie elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania, są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy. Modyfikacja wymagań uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji wynika z obowiązku ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c., nakazującego konieczność sporządzenia go w sposób wskazujący, że wszystkie zarzuty apelacji były rozważone przed wydaniem rozstrzygnięcia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2013 r., III CSK 70/12; z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 639/12, nie publ.).

Uzasadnienie zaskarżonego skargą kasacyjną orzeczenia spełnia wskazane wymagania. W kilku miejscach pisemnych motywów Sąd Apelacyjny odwołał się do ustaleń poczynionych w pierwszej instancji i wyraźnie je aprobował (zob. str. 29 uzasadnienia) lub też przyjął, że Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy i wyprowadził z niego prawidłowe wnioski (str. 30 uzasadnienia). Poza tym Sąd Apelacyjny, odnosząc się do zarzutów apelacyjnych, wyraził jednoznaczne stanowisko o braku podstaw do zastosowania w sprawie art. 160 ust. 3 p.u.i.n.

Nie ma też racji skarżący, zarzucając niewłaściwą wykładnię i niezastosowanie art. 365 § 1 k.p.c. Wynikająca z tej normy procesowej zasada związania stron i sądu prawomocnym orzeczeniem sądowym zapadłym w innej sprawie występuje przy tożsamości przedmiotowej i podmiotowej obu spraw. Jak

słusznie wywiodły Sądy, pozwanym w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w B. był syndyk masy upadłości M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W przedmiotowej sprawie pozwaną jest osoba fizyczna, która pełniła funkcję syndyka.

Zgodnie z art. 144 ust. 1 i 2 p.u.i.n., jeśli ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego, postępowania sądowe dotyczące masy upadłości mogą być wszczęte i dalej prowadzone jedynie przez syndyka lub przeciwko niemu.

Postępowania te syndyk prowadzi na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym. Wejście do sprawy syndyka masy upadłości w miejsce upadłego jest zatem szczególnym podstawieniem procesowym. Z dniem ogłoszenia upadłości upadły traci legitymację do występowania w sprawach, które dotyczą masy, pozostaje natomiast stroną w znaczeniu materialnoprawnym - jako podmiot stosunku prawnego, z którego wyniknął określony spór (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2011 r., V CZ 37/11, nie publ.). Oznacza to, że w procesie odnoszącym się do przedmiotu dotyczącego masy upadłości, syndyk uzyskuje status powoda albo pozwanego, a upadły go traci.

W konsekwencji działający w imieniu własnym syndyk - jako powód bądź pozwany, jest adresatem wyrzeczenia zawartego w wyroku wydanym w sprawie toczącej się z jego udziałem. Jednak świadczenia dochodzone przez syndyka lub przeciwko niemu podlegają zasądzeniu na rzecz lub od upadłego. Podstawienie syndyka odnosi się tylko do postępowań dotyczących masy upadłości. Postępowanie dotyczy masy upadłości, jeżeli jego wynik mógłby mieć wpływ na stan masy upadłości i możliwość zaspokojenia się z niej. Do postępowań tych zalicza się postępowania, w których upadłemu przypada rola powoda lub i pozwanego, bez różnicy czy chodzi w nich o pozycje czynne czy bierne masy upadłości, jak też bez różnicy, czy sprawa jest sprawą o świadczenie, ukształtowanie lub ustalenie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2009 r., III CSK 244/08, nie publ.; uchwały z dnia 24 maja 2002 r., III CZP 25/02, OSNC 2003/7-8, p. 94 oraz z dnia 10 lutego 2006 r., IV CZP 2/06, OSNC 2007/1/3).

Z tych względów przedmiotem sporu w sprawie VII GC (...) przed Sądem Okręgowym w B. była odpowiedzialność upadłego, który jako podmiot

cywilnoprawnego stosunku prawnego, stanowiącego podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej, pozostaje stroną postępowania cywilnego w znaczeniu materialnym, pomimo braku legitymacji formalnej do występowania w tym procesie.

Różny przedmiot sporu w związku z legitymacją materialną upadłego, jak też brak tożsamości podmiotowej w obu sprawach, uprawniał Sądy obu instancji w niniejszym procesie do czynienia własnych ustaleń w zakresie przesłanek odpowiedzialności pozwanej sprawującej funkcję syndyka masy upadłości.

Ponieważ zarzuty naruszenia przepisów postępowania okazały się nieuzasadnione, podstawą dalszej oceny naruszenia prawa materialnego stanowią ustalenia faktyczne stanowiące podstawę zaskarżonego.

Według utrwalonej judykatury Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, odpowiedzialność syndyka masy upadłości, o której mowa w art. 160 ust. 3 p.n.i.u., ma charakter deliktowy i osobisty. Jest oparta na zasadzie winy, którą uzasadnia nawet najmniejszy jej stopień (zob. zachowujące aktualność stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone na tle art. 102 rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe - jedn. tekst Dz. U. z 1991 r., Nr 118, poz. 512 ze zm. oraz w wyrokach z dnia 18 października 2012 r., OSNC z 2013 r., nr 5, poz. 65, Biul. SN z 2013 r., nr 2, poz. 13, M. Prawn. z 2013 r., nr 14, poz. 818, z dnia 21 sierpnia 2013 r., II CSK 707/12, OSNC z 2014 r., nr 4, poz. 48, Biul. SN z 2013 r., nr 10, poz. 13, z dnia 18 lipca 1997 r., II CKN 33/97, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CSK 48/06, z dnia 15 września 2009 r., II CSK 704/08, z dnia 12 maja 2011 r., III CSK 222/10 - nie publ.). Przesłankami tej odpowiedzialności są więc: szkoda, zawinione nienależyte wykonanie przez syndyka masy upadłości obowiązków wynikających z przepisów prawa upadłościowego lub wymaganych celem tego postępowania oraz adekwatny związek przyczynowy pomiędzy szkodą a nienależytym wykonaniem obowiązków. Nienależyte wykonanie obowiązków stanowi zdarzenie wyrządzające szkodę i wobec tego, że należy do sfery faktów, jego ocena musi być dokonywana in casu i w odniesieniu do skonkretyzowanych obowiązków ustawowych określonych w ustawie z dnia 28 marca 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze - w sprawie niniejszej w wersji obowiązującej w dniu ogłoszenia upadłości (Dz. U. z 2006 r., Nr 47, poz. 347).

Wobec oparcia odpowiedzialności odszkodowawczej syndyka masy upadłości na zasadzie winy, trzeba uwzględnić, że ciężar wykazania tej przesłanki odpowiedzialności osoby wykonującej obowiązki syndyka spoczywa na stronie dochodzącej odszkodowania. Poczynione w sprawie szczegółowe ustalenia faktyczne, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), a zwłaszcza opis zachowań syndyka w ich sekwencji czasowej od zgłoszenia wniosku o wszczęcie egzekucji, nie pozwalają na uznanie, że pozwana osobiście, jako syndyk masy upadłości spółki M., umyślnie lub przy braku należytej staranności doprowadziła do wykonania prawomocnego wyroku zasądzającego świadczenie, które zostało wiele lat wcześniej spełnione na rzecz spółki M.. Zapisy księgowe spółki M. były przedmiotem rozważań sądów, a z tych zapisów oraz danych przedłożonych przez księgową masy upadłości wynikało, że dług spółki S. odpowiada kwocie ostatecznie zasądzonej od tej spółki w 2013 r.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną powódki rozstrzygając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 99 w związku z art. 391 § 1, 398²¹ k.p.c.